

ՄԱՀԳՈՅԺ

Մ Ա Կ Ա Ր Ե Ք Մ Ա Լ Ե Ա Ն

Մարտի 6-ին Թիֆլիսի Հաւարար Թաղում երկարատե և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ վախճանուեց երաժշտագէտ Մակար Երմալեանը 50 տարեկան հասակում:

Թէ՛ ձվ էր Երմալեանը և ինչ՞ով էր նա յայտնի հայ հասարակութեան՝ մենք երկար կանգ չենք առնում այդ խնդիրների վերայ. այդ կարելի է բացատրել միայն մի քանի խօսքով.—Մակար Երմալեանը հի մաղիրն ու տարածողն էր Հայոց եկեղեցական քառաձայն երգեցողութեան. նա առաջինը ներդաշնակեց և մտցրեց Ռուսիայի հայ եկեղեցիներում չորս ձայնով երգելը, որը միաժամանակ աւանդելով Ներսիսեան Հայոց դպրոցում, կազմեց 80 հոգուց բաղկացած մի անօրինակ երգեցիկ խումբ, որ երգում էր Վանքի Մայր եկեղեցում և գրաւում ղէպի ինքը անթիւ հայ ժողովուրդ և բազմաթիւ օտարազգի այցելուներ, զարթեցնելով նոցա մէջ հիացում և գեղարուեստական հետաքրքրութիւն: Նորա աշակերտները տարիների ընթացքում ցրուելով գաւառները տարածեցին ամենուրեք Երմալեանի ներդաշնական երգեցողութիւնը, կազմեցին քառաձայն խմբեր և այժմ չկայ մի փոքր ի շատէ յայտնի կենտրոն, ուր կրգելիս չլինի այդ շփոխյով պատրաստած լաւ թէ վատ մի խումբ:

Կարող ենք ասել, որ Երմալեանը եղել է ուսուսայ ժողովրդի բարեպաշտական զգացման շնորմ արծարծողը ղէպի հայրենի եկեղեցին, ապա ուրեմն և մեծ է նորա կատարած գործը և գնահատութեան արժանի: Եւ նորան Թաղեցին չտեսնուած մի հանգէսով:

Բայց կարգացիք Դուք «Մշակ»ում պ. Յ. Ս.-ի և «Ճարագում» Միլիք Աղամանի նամակները: Ժողովուրդն իմացաւ թէ ինչ տանջանալից կեանք է վարել Երմալեանը իւր կենդանութեան ժամանակ: Նորան հալածել են, տարիներ շարունակ հալածել իւր արդիւնաւէտ ուսուցչութեան ժամանակ, խցել են ամեն յարաբերութիւն նորա հետ, ստիպել տարիներով դասաւիջոցներին ուսուցչանոց չմտնել, այլ տանջուել զանազան նախասնեակներում և ծառաների սենեակում. և այս ամենը ինչ որ երևակայական յանցանքների համար: Սակայն բաւ է մեզ երկարել այս մասին, թող խօսեն երկարամեայ բանգէտ քարտուղարը և պաշտօնական անթիւ գրագրութիւնները:

Երմալեանը խելագարուեց հէնց դասի ժամանակ:

Հանգիստ ջո հալածուած անձի աճիւնսին, երջանիկ հողի, Գո յիշատակը կմնայ, մինչև որ կանգուն կայ Հայ եկեղեցին. ուրեմն յաւիտեան:

ՀԱՅ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Նորերս Բոլղարիայի Սոֆիա քաղաքի շրջակայքում մեռաւ մեր երիտասարդ շրջաններում յայտնի Քրիստափոր Միքայէլեանը: Հանգուցեալը ազուլեցի էր, աւարտել էր Թիֆլիսի ուսուցչական դպրոցը, յետոյ, մի առ ժամանակ Մոսկվայում շարունակելով ուսումը, վերադարձել էր Կովկաս և ուսուցչու-

Թեամբ էր պարապում հայ դպրոցներում. նա յայտնի էր իբրև ընտիր դասատու: Հայ դպրոցների փակումից յետոյ Միքայէլեանին պաշարեց սնբուժելի վիշտ: Այնուհետև նա պարապում էր մասնաւոր դասերով և երբեմն Թիֆլիսի ուսև և հայ լրագիրներում գրում էր հասարակական լուրջ նշանակութիւն ունեցող յօդուածներ:

Հանգուցեալը գրական յայտնի ոյժ չէր. ասպարէզի վերայ փայտող հասարակական գործիչներից չէր: Նա պատկանում էր իւր դաւանած գաղափարներով իւր ձգտումներով և գործուհեութեամբ այն համակրելի սակաւաթիւ աշխատաւոր շարքին, որոնք աւելի հեռաւոր միտումներ ունեն հայ ազգի վիճակի վերաբերմամբ: Իբրև անհատ Միքայէլեանը վերին աստիճանի սիրելի էր այն բոլոր շրջաններում, որոնք գէթ մի անգամ տեսել էին նրան:

Թիֆլիսի ինտելիգենցիան և երիտասարդութիւնը յարգեց հանգուցեալի յիշատակն երկու բաղմամարդ հոգեհանգիստներով, որոնց ժամանակ խօսուեցին ճառեր ոչ միայն հայերի, այլ և վրացիների և ուսուների կողմից: Ե.

ՍԻՄԷՅՆ ՀԱՆՈՒՄԵԱՆ

Անցեալ փետրուարի 14-ին Պարիզում վախճանուեցաւ յայտնի գրագէտ և հրապարակախօս Սիմէօն Հախումեանը 46 տարեկան հասակում, երկու տարուայ խելազարութիւնից յետոյ:

Հախումեանը երկար տարիներ գործել է Հայ մամուլի մէջ. նա աշխատակցել է «Մեղու Հայաստանի», «Արձագանք», «Նոր-Դար» և «Ճարադ» լրագրներին, երկու անգամ փորձել է անձամբ խմբագրել հայ ամսաթերթ առաջինը՝ «Գործ» անունով Շուշում, որի միայն երկու համարը լոյս տեսաւ, իսկ վերջին տարիները՝ «Ժամանակ» Պարիզում, բայց երկուսն էլ անյաջող իրանից բոլորովին անկախ պատճառներով:

Իայց Հախումեանի արժանիքը ոչ թէ այն է, որ նա երկար տարի գործել է իբրև լրագրող և հրապարակախօս, այլ որովհետև նորա գրիչը միշտ և ամեն տեղ բուրել է մաքուր հայկական հոգի, անօրինակ և անձնուէր սէր դէպի մայրենի լեզուն, մամուլն ու գրականութիւնը, որովհետև նորա գրուածները դիւթիչ էին, անկեղծ սրտից բղխած, տպաւորիչ, սուր և շախշախիչ:

Դժբաղտաբար նաևս ենթարկուեց ընդհանուր հայ գրողների վիճակին, քանի մի տարի ապրեցաւ Պարիզում յետին կարօտութեան մէջ, վերջին տարիներս ստացաւ հոգեկան անբուժելի հիւանդութիւն և մեռաւ տակաւին այրական հասակում, երբ նորա տաղանդը հասել էր գագաթնակէտին և խոստանում էր հայ գրականութեան առաւել լուրջ ու արդիւնաւէտ մասնակցութիւն:

Հանգիստ ոսկերաց արդիւնաւէտ հայ գործիչին.